

Een ander; het is niet de stem van Geelkerken, welke uit dit telegram spreekt.

Een derde; zou hij er wellicht al spijt van hebben, dat hij zich tegen zijn gewoonte zoo onduidelijk heeft uitgelaten?

Ook gedachten aan mystifikatie rezen op, maar werden teruggedrongen. Immers na elfen was het telegram eerst aan de Synode bekend en 12.20 werd het tweede telegram reeds uit Amsterdam verzonden. Officieel had de Synode nog geen beslissing genomen. Buitenstaanders hadden alleen op de gezichten iets kunnen lezen. Terwijl de Synode zat, zou dus naar Amsterdam zekere indruk moeten getelegrafeerd of getelefoneerd moeten zijn. Alles zou wondersnel in zijn werk hebben moeten gaan. De kans voor mystifikatie leek, zoo berekend, een dubbelte op zijn kant. Daarom zetten zelfs zij, die op dit gebied eenige ervaring hadden opgedaan, die gedachte voorloopig ter zijde.

Wat zou de Synode doen?

Vele leden betwijfelden wel of een nieuwe samenspreking iets zou uitwerken, maar allen waren toch van oordeel: zij mocht aan Dr G. niet worden geweigerd. De christelijke lankmoedigheid alleen reeds eischte dit.

Daarom werd aan Dr G. getelegrafeerd:

„Synode verzoekt onmiddellijke komst. Meld tijd aankomst!”

(w.g.) FERNHOUT.

Tot drie uur zette de Synode haar vergadering voort.

Om half acht zou zij weer samenkomen, terwijl dan Dr G. tegen acht uur werd verwacht.

Had het ons, afgedacht van de eerste dagen der Synode sinds weken aan gelegenheid om een wandeling te maken ontbroken, nu kon het lijden.

Terug van de wandeling bereikte ons al spoedig het bericht: het tweede telegram was vervalscht. Dr Geelkerken had getelegrafeerd:

„Verzoek mededeeling met welk doel onmiddellijke overeenkomst wordt verzocht?”

(w.g.) GEELKERKEN.

„Overeenkomst” moest natuurlijk zijn: „overkomst”.

Was het telegram wellicht ongecollationeerd?

Daarop had de Praeses een lang telefoongesprek met een van de ouderlingen van Amsterdam-Zuid.

Het feit van mystifikatie stond nu boven allen twijfel.

Wie die treurige rol had gespeeld, kon men vanzelf zoo dadelijk niet ontdekken.

De Synode hield er zich trouwens niet mee bezig.

## POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

### Schepping, Paradijsverhaal, Geslachtsregister.

#### II.

In mijn vorig artikel sprak ik reeds over de mogelijkheid, dat de Utrechtsche concept-verklaring met de verwijzing naar Genesis elf bedoelde te wijzen op de *geslachtsregisters*, die in dit hoofdstuk vermeld worden.

Uit een zooeven ontvangen brief van mr Theyse blijkt, dat dit vermoeden juist is. Men heeft gedoeld op het geslachtsregister, zulks in aansluiting op Genesis 5. Aldus de mededeeling van mr Theyse, waarvoor ik hem eveneens mijn oprechten dank betuig.

Hoewel, zooals ik verleden week reeds liet bemerken, de mogelijkheid, die nu blijkt werkelijkheid te wezen, reeds aanstonds bij mij in rekening kwam, toch heb ik het artikel van verleden week over den torenbouw van Babel niet willen achterhouden.

En dat wel om drie redenen.

De eerste gaf ik reeds aan. Afgedacht van eenige Utrechtsche verklaring laat het hoofdstuk van de spraakverwarring zelf zeer duidelijk zien, hoe de te Assen gehandhaafde opvatting van de exegese (geen mechanische binding, geen organische vrijheid *zonder meer*, maar organische gebondenheid) haar groote betekenis heeft ook voor de handhaving van de historische berichten in de Schrift; alsmede, hoe de loslating daarvan de deur zou openzetten voor allerlei afbuiging naar een standpunt, dat wie het inneemt, buiten het geloof aan de Schrift moet plaatsen, wanneer hij het consequent aanvaardt. Men denke aan de besproken tegenstelling: *evolutie of openbaring*. Juist omdat in Assen en ook in de daarop volgende besprekingen in de pers gewezen is op de *consequenties*, die de erkenning van wat dr Geelkerken met Genesis 2 en 3 deed, zou meebrengen, juist daarom was het niet overbodig, aan Genesis elf een illustratie te ontleenen van de heillooze uitkomsten, waartoe een officiële erkenning van dr Geelkerkens eisch zou leiden.

In de tweede plaats heb ik Genesis elf in brederen zin ter sprake gebracht, ook ter wille van de lezers der bladen, waarin de motie een plaats vond. Hun werd *zonder meer* de weg gewezen naar Genesis elf, en het advies ging daarbij, om aan de kerkeraden het bezwaar, dat met dat hoofdstuk in verband stond, kenbaar te maken en hen te verzoeken, zich daaraan te conformeren. Het is goed, eens na te gaan, welke overwegingen iemand zou moeten houden zoo bij zichzelf, als hij op een zekeren dag de Utrechtsche motie op het agendum van zijn kerkeraad aantrof, of op andere wijze zich ervoor gepluist zag. Zonder in den onaangename toon te willen vervallen, moet ik toch uitspreken, dat de situatie mij eenigszins vreemd voorkomt. Men wil — let wel — geen menschen, die al moeilijkheden **HEBBEN**, maar menschen, wier ogen voor moeilijkheden nog

Later toekenden zich eenvoudige sporen af, die het vrij gemakkelijk maakten de personen weer te vinden, onder wie de bedrijver te zoeken is.

Beschikte men over het recht van verhoor, de schuldige ware gauw aangewezen.

Ofschoon wij zulk een persoon een gevaar achten voor de maatschappij en uit sociaal oogpunt het gewenscht ware, dat hier straf werd toegepast, ligt het toch niet op den weg der kerk om als aanklager op te treden.

Zij behoort deze zaak te laten rusten.

Zij was de dupe geworden van een laffe mistaad. Toch werd zij niet zoozeer gedupeerd als men het wel heeft voorgesteld.

Zeker, de Synodeleden rekenden erop 's Vrijdags naar huis te gaan.

Maar de discussies hebben bewezen, dat dit toch niet mogelijk zou zijn geweest.

De Synode heeft van half acht tot half een 's nachts vergaderd, terwijl er in het middaguur ook al eenige noodzakelijke besprekingen waren gevoerd.

Dat dus de Synode vóór half 5 kon gereedkomen, bleek achteraf toch een misrekening.

Hoogstens ging men wat later naar bed dan gewoonlijk.

Dat was 't eenige nadeel.

Daartegenover stond een groot voordeel.

Want wat menschen ten kwade hadden gedacht, heeft God ten goede gedacht.

De Synode had nu nog eens gelegenheid om te toonen, hoe onuitputtelijk haar geduld, hoe grenzeloos schier haar welwillendheid tegenover Dr Geelkerken was.

Zij was, indien het telegram echt ware geweest, alsnog bereid Dr Geelkerken te ontvangen.

Ligt hierin niet duidelijk het streven naar de praktijk van het zeventigmaal zevenmaal?

#### — Ambtelijk.

De idee is geopperd, dat van Dr Geelkerken niet meer gevraagd zou worden, dan dat hij zich ambtelijk aan de uitspraak der Synode zou houden.

De Synode is daarop niet ingegaan.

En met reden.

Werd deze praktijk ten opzichte van Dr G. gevolgd, dan zou men voor andere gevallen geen uitzondering kunnen maken.

Als iemand afwoek van de belijdenis, maar hij zou dat in zijn ambtelijk werk niet laten doorschemeren, dan zou dat geduld moeten worden.

Welke gevaarlijke toestanden daardoor zouden

moeten geopend WORDEN, bereiken, opdat zij ook de kwesties zouden zien. Maar nu komt er een „verklaring”, die allereerst *verzuimt*, ook maar met een enkele aanduiding, kenbaar te maken, welke nu eigenlijk de bezwaren zijn; die bovendien in tal van bladen, zelfs in dat van dr Geelkerken, geheel foutief afgedrukt wordt (Gen. I en II in plaats van I en XI) zonder dat er een haan naar kraait, ook niet uit het erf der bezwaarden; immers, alleen mijn haan kraaide; en die is nog wel synodaal; — terwijl dan — om de deur dicht te doen — in de *eenige* bespreking, die ik van de zijde der bezwaarden zelf aantrof, allereerst geen moeite genomen wordt, om de foutieve lezing te verbeteren (zoodat alle bezwaarden, die aan het werk willen) hun kerkeraden *langs* Genesis elf *heen* leiden), terwijl bovendien de kwestie van Genesis *één* in bedoelde bespreking wel eenigermate, maar die van Genesis elf *met geen enkel woord* wordt aangeraakt. Hoe men op deze wijze bezwaarden wil opwekken tot prozelietenwerving is mij een raadsel.

En nu in de derde plaats: dat aan de geschiedenis van torenbouw en spraakverwarring door velen (want ik weet anderen ook, die in gelijke richting gepoogd hebben, het Utrechtsche concept te exegetiseren) het allereerst werd gedacht, is te begrijpen ook uit den loop der jongste geschiedenis op ons kerkelijk erf. Dat men te Utrecht de kwestie der *geslachtsregisters* heeft vastgeklonken aan de exegese van het *paradijsverhaal*, — ja, wat zal men daarvan zeggen in zijn argeloosheid? Het blijkt nu een feit te zijn, maar het is wel eenigszins verwonderlijk, en ligt niet voor de hand.

Vooraf niet, als men zich herinnert, op welke manier en op welke gronden de „moeilijkheden” van Genesis 2 en 3 zijn in het debat gebracht door de verscheiden tot de synode gerichte adressen.

Immers, in het paradijsverhaal zeide men te mogen en te moeten zoeken naar een „*hoogere*” werkelijkheid. Maar in de geslachtsregisters, waarbij het loopt over kinderen krijgen en zonen gewinnen en over vermenigvuldiging van menschen en rassen en volkeren, heeft men toch niet een „*hoogere*” maar een zeer gebeurlijke, alledaagsche, werkelijkheid voor zich.

Inzake het paradijsverhaal liep het geding over een geschiedenis, waarbij de wijsbegeerte en de kentheorie van Kant te pas moesten komen, naar het heette, om den zin van wat verhaald werd, te grijpen. Maar in geslachtsregisters komt niet zoozeer de filosoof, als wel de historievorscher het eerst aan het woord om het denken van den exegeet werk te geven.

Toen de paradijsgeschiedenis werd besproken, is van de zijde der thans over Assen bezwaarden telkens gezegd: de moeilijkheden liggen op het terrein der *exegese*. Waarbij dan kwam de verzekering, dat we stonden voor een *andere „bedeeling”*, waarover wij, in onze zondige, gevallen wereld, niet anders en niet beter konden oordeelen, dan een blinde over de kleuren. En nu komt

ontstaan, laat zich bij nadere bezinning licht bevredigen.

Een oogenblik moge zulk een voorslag iets aanlokkelijks hebben, omdat de vrede er door bestendigd kan worden, maar de vrede zou hier gediend worden ten koste van de waarheid.

Wij onderstellen eens, dat iemand niet alleen in zijn ambtelijk, maar zelfs in al zijn openbaar werk zijn afwijking zou verbergen.

Dat hij op geen enkele manier iets zou leeren in strijd met de Belijdenis.

Dan zou hij toch voor zichzelf in een zeer gewrongen, om niet te zeggen in een onwaarsachtige positie komen.

Hij zou zijn overtuiging geweld moeten aandoen. Een overtuiging dringt tot belijden.

En juist dat belijden zou hij moeten nalaten.

Het zou immoreel zijn, wanneer een kerk aan iemand zoo iets oplegde.

En tot het immoreele mag de kerk zich onder geen voorwendsel, ook niet onder dat van bewaring der eenheid leunen.

Trouwens zij zou er geen eenheid mee bereiken. Doch zij zou slechts een scheur overpleisteren.

En dat niet alleen.

Als iemand zijn gevoelens moest verbergen, zou hij over de desbetreffende waarheden het best kunnen zwijgen, wilde hij niet in een doorlopend gewetensconflict verkeeren.

Doch dan ware het leed voor onze kerken niet te overzien.

Zij zouden misschien op menig punt een negatieve prediking krijgen.

Op zichzelf beschouwen wij het reeds als een veeg teken, dat Dr Geelkerken verklaarde over Genesis 3 nog nimmer te hebben gepreekt.

Zulke fundamentele stukken mogen in de prediking niet worden uitgeschakeld.

Anders is er geen werkelijke opbouw mogelijk.

Wat in een gewoon gemeentelid soms kan worden gedragen, kan aan een prediker nog niet worden toegestaan.

Het is wel in onze kerken voorgekomen, dat iemand de noodzakelijkheid van den kinderdoop niet inzag. Dan werd hem toegestaan in onze kerken te blijven, mits hij voor zijn afwijkend gevoelen geen propaganda maakte.

Maar een predikant staat er geheel anders voor.

Hij moet de noodzakelijkheid van den kinderdoop steeds weer de gemeente voorhouden. Hij moet alle afwijking in deze bestrijden. Hij moet de belijdenis, ook op dit punt, met kracht van argumenten verdedigen.

men met een hoofdstuk aan (Genesis elf), dat het denken van den exegeet onmiddellijk rust geeft, zoodra hij maar zijn *faartallenboek* in orde heeft kunnen krijgen; en men werpt een vraagstuk op, waarover niet alleen de geloovige, maar ook de niet-geloovige min of meer met vrucht studeeren kan; terwijl toch bij de paradijshistorie de tegenstelling van geloof of niet-geloof aanstonds veel scherper optreedt en het resultaat van de bijbellesing beïnvloedt.

Eerst, toen het ging over zondeval, levensboom, slang, etc., kwam een hoofdstuk naar voren (Gen. 2 en 3) dat geen moeilijkheden opleverde van tekstcritischen aard, maar dat, zoo als het er lag, van den mensch vroeg: onderwerping van zijn geloovig denken, inplaats van de critiek van zijn rede. Nu wil men in één adem daarmee bespreken en onder één gezichtspunt betrekken een hoofdstuk (Gen. elf) dat van geheel anderen aard is; dat onder de moeilijkheden, die het oplevert, ook deze meebrengt, dat de getallen van de geslachtsregisters in verschillende handschriften ook onderscheiden lezing hebben.

Toen de paradijs-„bedeeling” aan de orde kwam, lag er een verhaal voor ons, dat den Schriftonderzoeker geen moeite kost, als hij weten wil, *wat er geschreven*, maar wel, als hij vraagt, *wat er bedoeld* is. Maar in Genesis elf staat, onder meer, ook deze vraag aanstonds op het agendum van den onderzoeker: *wat heeft er gestaan in de oudste handschriften?*

Ik wensch van harte sterkte aan de kerkeraden, die zoo maar even bij adres aan de synode moeten beslissen, dat de exegetische methode, die Assen volgde, onhoudbaar blijken zal zoodra men van Assen naar Groningen (de synodale stad der naaste toekomst) zal verhuisd zijn, om daat te handelen over Genesis elf. Het geslacht der kerkeradsleden, benevens dat der bezwaren indienende kerkliden, moet wel op hooger peil staan, dan de ouderling, die bij de redactie van de „Nieuwe Rotterdamsche Courant” bekend is, hooger ook, dan de doorsnee-gereformeerde, al of niet met het Zeenwisch costuum van het „Handelsblad” getooid.

Ik voor mij zou vooreerst nog niet klaar zijn, als men mij met deze verklaring aan boord kwam.

En ik zou vermoedelijk in het geheel geen raad ermee weten, als ik me herinnerde, gelijk ik bij dezen doe, dat dr J. G. Geelkerken herhaaldelijk heeft verklaard, dat men de Schrift zelf moet laten beslissen, hoe ze verklaard wil worden. Immers, als ik daaraan denk, en mij bovendien herinner, dat van zijn kant herhaaldelijk werd geprotesteerd tegen *mechanische binding* van de exegese, — dan geloof ik te ontdekken, dat men te Utrecht tamelijk wel aan het *mechanische toegekomen* is, en dat men de *organische opvatting*, met dr G. daarbij, *dreigt te verloochenen*. Want dit staat toch wel vast, dat een organische opvatting van de Schrift een *geschiedenis*, een bericht van een historisch feit, verklaart in overeenstemming met het karakter, dat aan alle ge-

Zwijgen

ons kerke

In een

de Belyde

Ook me

geen gene

Con an

gansche l

heden” v

prediken.

Een me

deze niet.

Wij hoj

voor zich2

het op e

werpen.

Wat

dat men

op nabiel

den kans

onze kerk

In een

nisne da

Ennu:

heid rese

Geelkerke

Daartoe

Daardoe

anderen.

Het gev

Nen, e

een redi

Belydenis

bevoegde

haar uits

Boven

Hij hee

conscienti

En onz

wijze geer

zouden bi

Men ve

Wij bed

den eerste

ten open

De duiv

dikers va

aan?

Maar zi

tot zekerl

Heeft z

mag hij

schiedbesch

ter verklan

volgt, bij

vens. Het

de kerkbod

der een ge

anders ern

geven; en

slachtsregi

bel zijn, en

het wil lijn

raad en gar

der historie

me niet re

kerkbodelez

zoo als eer

tenis geleze

laat het st

het eens zc

vergist he

Genesis 2

een geslact

van tellen

heeft, ande

vorm, ...

hun opvatt

tot hun af

Genesis 2

heden in d

daarmer, .

in het trek

nisch vrij”

het hellen

Iemand, di

bij ongeluk

dan een a

maar wien

die Utrecht

van Genes

dan zou ik

denheid. V

behandeld

nische insp

Utrechtsch

wij tot nu

in de organ

van een hi

wetenschap

en overwe

ter Assen.

aan dezelf

„Zoekdicht”

tedenaars,

en van Op

een kam s

Want A